

Józef Halbersztadt  
Internet Society Poland  
8 marca 2011

Blokowanie stron internetowych  
w kontekście projektu dyrektywy o zwalczaniu wykorzystywania seksualnego dzieci

Pokłosie debaty zorganizowanej przez Fundacją Panoptikon  
we współpracy z Rzecznikiem Praw Obywatelskich  
w dniu 10 lutego 2011

## Streszczenie

Jako członkowie organizacja posiadającej spory wpływ na funkcjonowanie sieci internetowej w skali światowej uważamy, że nie powinno się stosować w stosunku do internetu uproszczeń gdy chodzi o wymogi praworządności. Nie jest to właściwe zarówno gdy chodzi o usuwanie nielegalnych treści, jak i gdy usuwanie treści zastępowane jest działaniami rzekomo ekwiwalentnymi. Z doświadczeń ISOC-PL wynika, że polski proces podejmowania decyzji odnośnie spraw europejskich jest hermetyczny i nietransparentny. Potrzebne są więc zmiany, które by go otwały i uspołecznily. Wiadomo, że Unia Europejska od dawna finansuje programy badawcze i wdrożeniowe mające stworzyć infrastrukturę kontroli treści w internecie, pomimo że UE nie powinna prowadzić prac służących celom które są niezgodne z prawem europejskim. Uzasadniając proponowane przez siebie rozwiązania Komisja Europejska faktycznie utrzymuje, że samo sformułowanie hipotez wystarcza dla uzasadnienia blokowania i nie ma potrzeby pogłębionych analiz, wyniki których pozwoliłyby ocenić jak blokowanie niektórych stron z pornografią dziecięcą wpłynie na aktywność ludzi będących (mogących być) przestępcami oraz wymianę i dostępność materiałów pedofilskich. Dostępne materiały Rady UE i Parlamentu Europejskiego wskazują, że zarówno polscy posłowie jak i przedstawiciele polskiego rządu nie brali aktywnego udziału w merytorycznych pracach nad projektem dyrektywy. W Polsce sprawa dyrektywy tylko dlatego wyszła z zamkniętych gabinetów, bo pod koniec listopada 2010 kilka organizacji pozarządowych wystąpiło do premiera Tuska by dotrzymując swe obietnice sprzed roku i zajął stanowisko w sprawie nowej próby wprowadzenia internetowej cenzury. Duża część wypowiedzi jakie ostatnio pojawiają się w Polsce na temat blokowania stron – także na spotkaniu u RPO – jest oderwana od tego co faktycznie zawiera projekt dyrektywy.

1. Teza marszałek Krzyżanowskiej, że niekiedy trzeba się godzić na ograniczenia wolności gdy w grę wchodzi jakieś inne podstawowe dobro jest bezdyskusyjna jako generalna wytyczna i zasada konstytucyjna. Ale te konflikty z natury rzeczy są bardzo trudne i nie raz konfliktowe racje zostały wyważone w fałszywy sposób. Przykładem dobrze znanym profesor Lipowicz jest kwestia regulacji retencji telekomunikacyjnej, czyli bilingów. Funkcjonującą regulację, które w końcu coraz powszechniej uważa się za całkiem nieproporcjonalne gdy przyjmowano dyrektywę UE tłumaczono jako konieczne ograniczenia wolności. A i obecnie organy bezpieczeństwa publicznego państw członkowskich i sympatyzująca z nimi część Komisji Europejskiej wcale nie chcą się zgodzić na uchylene dyrektywy o retencji. Usuwanie i blokowanie stron internetowych, także zawierających wyjątkowo szkodliwe i zakazane prawem to ograniczanie wolności wypowiedzi i dlatego wymaga specjalnych procedur. Blokowanie zamiast usuwania jest polityka niewłaściwą i naszym zdaniem Polska powinna zdecydowanie reprezentować ten pogląd na wszystkich forach międzynarodowych, w tym w UE przy tworzeniu obowiązującego potem w Polsce prawa.

2. O tym jak rozstrzygać konflikty o podstawowe wartości mówią odpowiednie przepisy konstytucji. Problem polega na tym, że właśnie te zasady konstytucyjne polska władza rządowa ma za nic. Gdy zajmujemy się blokowaniem stron internetowych mówimy o konkretnej dyrektywie Unii Europejskiej w określony sposób sformułowanymi zapisami i konkretnej procedurze jej stanowienia. W tym kontekście organy polskiego państwa zawiodły nasze oczekiwania i sprzeniewierzyły się swojej roli. Jednakże ta dyrektywa nie jest jeszcze przyjęta, więc Polska jako jej organa państwowe będzie miała jeszcze nie jedną okazję realizowania woli aktywnej części polskiego społeczeństwa.

3. Internet Society Poland uczestniczył już w takiej zmianie stanowiska Polski. Chodziło dyrektywę o patentowalności oprogramowania komputerowego. 11 maja 2004 ISOC-PL z pomocą sprzyjających nam parlamentarzystów zorganizował w sali Kolumnowej Sejmu całonocną międzynarodową konferencję na ten temat. Jej przebieg był jednoznaczny, nie było wypowiedzi za patentowalnością oprogramowania. Pomimo tego, w tydzień później, 18 maja 2004, polski minister nie sprzeciwił się zaakceptowaniu przez Radę UE w drugim czytaniu tej dyrektywy. Potem nastąpiła zmiana odpowiedzialnego ministra i 17 listopada po posiedzeniu Rady Ministrów rząd RP ogłosił, że nie popiera dyrektywy. Od listopada przedstawiciele rządu powtarzali parę razy, że Polska już nie popiera dyrektywy w kształcie z 18 maja, a ostatnim etapem było głosowanie w Parlamencie Europejskim 6 lipca 2005, w którym rola Jerzego Buzka w doprowadzeniu do sytuacji że dyrektywa była odrzucona niemal jednomyślnie była bardzo znaczna.

4. Podobnie i w przypadku istotnych dla nas przepisów dyrektywy o zapobieganiu wykorzystywania dzieci widzimy racje i powody, które powinny doprowadzić do zasadniczego przeformułowania polskiego stanowiska.

5. Na podstawie naszych doświadczeń uważamy, że nie jest to jedynie kwestia jednostkowej zmiany. Potrzebne są zmiany instytucjonalnych, które tak skorygują tryb określania polskiego stanowiska w Radzie UE. Nie powinno to być woluntarystyczne zdanie pojedynczych i do tego nieznanych opinii publicznej osób. Skoro dyrektywa UE ma takie konsekwencje jak ustawa to w ramach przyjętego trybu postępowania udział Sejmu, a za jego pośrednictwem zainteresowanych środowisk nie może pozostawać formalnością.

6. Decyzje legislacyjne nie są w Unii Europejskiej przyjmowane z dnia na dzień. Działający w ramach Rady UE przedstawiciele polskich organów rządowych prawie nigdy tego nie wykorzystują. A przecież gdyby widzieli taką potrzebę działaliby w sposób otwarty i weryfikowaliby swe założenia w publicznej debacie. Nie powinno być inaczej, bo przecież ci przedstawiciele nie reprezentują rządu lecz cały kraj. Tak się dzieje, choć nie wszędzie i nie zawsze w innych państwach członkowskich.

7. To prawda, że nie wszystkie dokumenty będące podstawą prac Unii Europejskiej są publikowane. Rada UE, czyli wchodzący w jej skład przedstawiciele rządów państw członkowskich niekiedy wyraźnie nie spełniają standardów ustalonych przez Trybunał Sprawiedliwości UE. Lecz w przypadku dyrektywy o zapobieganiu wykorzystywania dzieci nie ma trudności z dotarciem do najważniejszych dokumentów, których w ciągu ostatnich dwóch lat było kilkanaście. To polski rząd nie stworzył warunków by mogły one być przedmiotem debaty publicznej. W przypadku projektu dyrektywy o zwalczaniu wykorzystywania seksualnego dzieci komisja sejmowa bez żadnej wymiany poglądów przyjęła propozycję posłów referentów o niewnoszenie uwag (07-05-2010). Natomiast komisje senackie dyskutowały jedynie o zachowaniu zasady pomocniczości, w wyniku czego została podjęta uchwała w której mowa o konieczności dokonania szczególnie starannego tłumaczenia dyrektywy (21-05-2010).

8. W dyrektywie o zapobieganiu wykorzystywania dzieci internetu dotyczy jeden artykuł i jeden motyw preambuły. Nie ma trudności z prześledzeniem jakie były intencje z wprowadzeniem tych zapisów, jak ewoluowała ich treść. Jak się wyjdzie poza materiały przygotowawcze dyrektywy wcale nie jest tak trudne ustalenie i dzięki komu te zmiany następowały, więcej też wiadomo o intencjach.

9. Wśród licznych wspólnych polityk UE jest także organizowanie i dofinansowanie działań w sferze postępu technologicznego. Na przykład w przeszłości z bardzo znaczącym udziałem UE tworzone były podstawy telewizji satelitarnej, czy telefonii komórkowej. Nie zawsze z sukcesem, szereg przedsięwzięć UE w dziedzinie telewizji satelitarnej zakończyło się porażką i wykorzystuje się obecnie alternatywne rozwiązania. W tworzeniu internetu UE zasług nie ma, internet powstał bez pieniędzy i oddolnie a jeśli był przez kogoś znacząco wspierany to była to amerykańskie uniwersytety i amerykańska armia. Tym bardziej jest znamienne, że UE w ramach prac badawczych finansuje rozwijanie oprogramowania do kontroli internetu. W przeszłości usiłowano opracować techniczne środki zabezpieczające prawa autorskie (Digital Rights Management – DRM), które spełniałyby wymogi prawa – bez powodzenia. Od kilku lat finansowane jest rozwijanie oprogramowania do blokowania.

10. Za tymi pracami badawczymi dotyczącymi nadzoru nad internetem idzie wysiłek organizacyjny poszukiwania pól dla praktycznej aplikacji ich wyników. Pierwsza przymiarka miała miejsce gdy chodziło o zwalczanie terroryzmu, kiedy (ok. 2007) pojawiła się taka okazja w związku z przeglądem całości przedsięwzięć antyterrorystycznych UE. Jednakże po wstępnych propozycjach zrezygnowano z internetowych narzędzi blokujących z dwóch powodów, niedostatecznej skuteczności (skuteczne jest usuwanie a nie blokowanie) oraz wątpliwości co do ich legalności (propaganda terroryzmu nie musi być nielegalna). Druga przymiarka dotyczyła sektora finansowego. Namówiono bankowców aby blokować w ich interesie, czyli aby blokować fałszywe strony. Wraz biznesem obsługi kart płatniczych wstępnie uruchomiono program blokowania tych fałszywych stron, ale i z niego szybko z niego zrezygnowano. Bankowcy nie chcieli płacić za półśrodki, zamiast w blokowanie woleli zainwestować w usuwanie fałszywych stron.

11. Obok zwalczania pedofilii jeszcze regulacja hazardu jest kandydatem do trzeciej próby znalezienia zastosowania dla rozwijanego od lat oprogramowania blokującego. Zwalczanie pedofilii jest bardzo atrakcyjne jako punkt zaczepienia uzasadnienia kontrolowania internetu. W przypadku zwalczania terroryzmu, czy przestępstw finansowych występują wyraźne podmioty instytucjonalne, które muszą wykazać się konkretnymi wynikami, jak ograniczenie liczby incydentów terrorystycznych, złapanie przestępców, zmniejszenie strat finansowych. Mając wybór preferują środki efektywne, czyli nie blokowanie a doprowadzenie do likwidacji źródła zła. W przypadku pedofilii tak nie jest. Nie ma silnej instytucji, której sensem działania, czy interesem egzystencjalnym jest likwidacja źródła zła. Podmiotem z taką motywacją jest najwyżej ofiara, jej najbliższe otoczenie, lecz oni nie mają siły oddziaływania. Zaakceptowanie przez legislatora półśrodka jakim jest blokowanie oznacza usankcjonowanie niezbyt wysokiego priorytetu zwalczania tych przestępstw.

12. Oprogramowanie blokujące jest używane jest nie tylko do blokowania treści. Niemal od zarania internetu widziano potrzebę oprogramowania blokującego źródła niepożądanych przesylek. Agresywna emisja pakietów może być środkiem na paraliżowanie całych połączeń internetu i razem z tzw. spamu, który może stanowić nawet większość internetowego ruchu. Dlatego operatorzy od dawien dawna stosują oprogramowanie do sprawdzania nagłówek pakietów i powodujących blokowanie źródeł wtedy gdy w nagłówku natrafiono rzeczy uznawane za nieczyste. Od ok. 2000 roku na dużą skalę instalowane są routery w które wbudowane są umiejętności zaglądania do pakietów. To zaglądanie bardzo podnosi efektywność sprawdzania, ale dzieje się wysokim kosztem. Bardzo wzrasta volumen przetwarzania danych co spowalnia transmisję i podnosi koszty

finansowe. Trzeba także uwzględnić, że w zasadzie każdy rodzaj transmisji internetowej wymaga odrębnej metody identyfikowania niepożądanych pakietów.

13. Ze względu na to, że sprzęt oraz oprogramowanie do filtrowania i blokowania używane są powszechnie do zwalczania ataków na samą infrastrukturę internetu, a mniej lub bardziej sporadycznie do rozmaitych innych celów istnieje uporządkowana wiedza na ten temat. Choć nie sposób w kilku тезach streścić obszernego studium o filtrowaniu i blokowaniu, którego autorami są najwybitniejsi europejscy eksperci z dziedziny bezpieczeństwa i przestępczości internetowej, wnioski są jednoznaczne (Internet Blocking and Democracy – <http://www.aconite.com/projects/blocking>). Należy widzieć różnicę między zwalczaniem spamu i podobnych ataków na poziomie infrastruktury, a uniemożliwianiem dostępu rozmaitego rodzaju treści – ograniczanie wolności wypowiedzi i dostępu do materiałów uznawanych za nielegalne musi spełniać wymogi prawne. Różne w zależności od tego o jakiego rodzaju potencjalnie nielegalne treści brane są pod uwagę. W Internet Blocking and Democracy omówiono je odrębnie w stosunku siedmiu rodzajów treści: Erotic and Pornographic Material, Child Pornography, Controversial political topics / Hate Speech / Xenophobia , Illegal Gambling, Libel and publication of false information, Content published by terrorist organisations, Copyright Violations.

14. Jeśli chodzi o stosowane techniki i urządzenia oraz ponoszone koszty nie ma różnicy między obroną przed atakami infrastrukturalnymi a ograniczaniem dostępu do treści. Proste blokowanie jest tanie, lecz całkowicie nieskuteczne. Jak wynika z tabeli zaczerpniętej z Internet Blocking and Democracy (patrz poniżej) można poprawić skuteczność niektórych aspektów blokowania, ale

| Medium | Blocking                  | Effectiveness |                |                    |               | Blocklist          |                                                    | DPI |
|--------|---------------------------|---------------|----------------|--------------------|---------------|--------------------|----------------------------------------------------|-----|
|        |                           | OVER-blocking | UNDER-blocking | Resources required | Circumvention | Maintenance effort | Identifier                                         |     |
| Web    | DNS                       | VERY LIKELY   | LIKELY         | LOW                | EASY          | MEDIUM             | Domainname                                         | -   |
|        | Domain                    | VERY LIKELY   | LIKELY         | MEDIUM             | MEDIUM        | MEDIUM             | IP address to domainname                           | -   |
|        | URL                       | LESS LIKELY   | VERY LIKELY    | MEDIUM             | MEDIUM        | HIGH               | URL                                                | +   |
|        | IP                        | VERY LIKELY   | LIKELY         | LOW                | MEDIUM        | MEDIUM             | IP address                                         | -   |
|        | Dynamic                   | VERY LIKELY   | VERY LIKELY    | HIGH               | MEDIUM        | LOW                | Keywords, graphics recognition technology or other | +   |
|        | Signatures                | LESS LIKELY   | VERY LIKELY    | HIGH               | MEDIUM        | HIGH               | Hash                                               | +   |
|        | Hybrid (IP+signature/URL) | LESS LIKELY   | VERY LIKELY    | MEDIUM             | MEDIUM        | HIGH               | Ip and Hash or URL                                 | +   |
| Email  | Dynamic                   | LIKELY        | LIKELY         | MEDIUM             | HARDER        | LOW                | Keywords or other                                  | -   |
|        | URL                       | LIKELY        | LIKELY         | MEDIUM             | HARDER        | HIGH               | URL                                                | -   |
|        | IP address                | VERY LIKELY   | LIKELY         | MEDIUM             | HARDER        | HIGH               | IP address                                         | -   |
|        | Signatures                | LESS LIKELY   | LIKELY         | HIGH               | HARDER        | HIGH               | Hash                                               | +   |
| Usenet | Per Group                 | LIKELY        | LIKELY         | LOW                | EASY          | LOW                | Groupname                                          | -   |
|        | Per hierarchy             | VERY LIKELY   | LESS LIKELY    | LOW                | EASY          | LOW                | Group hierarchy                                    | -   |
| Search | Keyword                   | VERY LIKELY   | VERY LIKELY    | HIGH               | EASY          | MEDIUM             | Keywords                                           | -   |
| P2P    | Per protocol              | VERY LIKELY   | LESS LIKELY    | MEDIUM             | HARDER        | LOW                | Protocol recognition                               | +   |
|        | Per file (signature)      | LESS LIKELY   | VERY LIKELY    | HIGH               | HARDER        | HIGH               | Hash                                               | +   |
|        | Per file (dynamic)        | LIKELY        | VERY LIKELY    | VERY HIGH          | HARDER        | LOW                | Advanced algorithms                                | +   |

zwykle kosztem innych. Co bardzo istotne poprawa skuteczności wiąże się z powiększonym zaangażowaniem zasobów. Każdy wiersz tabeli odnosi się do określonego rodzaju transmisji i metody blokowania, w kolumnach w określono jakościowo skutek (kolor czerwony – skutek mierny, żółty – średni, zielony – korzystny). Ze względu na to, że aby mówić o kosztach blokowania w pierwszej kolejności należy określić dokładnie co i jak zamierza się blokować, a te założenia mogą być bardzo różne, nikt nie podaje danych liczbowych na ten temat. Skądinąd wiadomo (liczbami tymi od lat posługuje się także Komisja Europejska), że oferty komercyjne na kontrolowane odizolowanie dużych sieci wewnętrznych przy pomocy systemu zabezpieczeń to koszt sięgający 10 EUR na komputer. A zatem bezpośredni koszt maksymalnie rozbudowanego systemu (pomijający wpływ na potrzebę rozbudowy infrastruktury transportowej transmisji) w skali Europy mógłby sięgać rzędu miliardów EUR.

15. Na podstawie wniosków raportu Internet and Democracy odnoszących się do pornografii dziecięcej Fundacja Panoptykon opracowała pytania, które w związku publicznym wysłuchaniem w Komisji Wolności Obywatelskich LIBE Parlamentu Europejskiego Poseł Joanna Senyszyn zgodziła się zadać w trybie pytania priorytetowego Komisji Europejskiej. Zadane pytania brzmiały (E-7865/10EN):

*Czy Komisja dysponuje danymi które wskazują, że techniczne blokowanie jest skutecznym środkiem zmniejszającym wykorzystywanie dzieci lub czy Komisja jest gotowa zamówić dodatkowe studia na podstawie których dałoby się dowodzić, że stosowanie środków blokujących jest właściwym działaniem powodującym zapobieganie przestępstwom?*

*Czy Komisja zgadza się że potrzebne są badania uzupełniające do sponsorowanego przez Open Society Institute raportu Internet Blocking and Democracy, a w szczególności, że:*

*(1) należy wykonać studium na temat zapobiegania pedofilii, w wyniku którego zweryfikowano by tezę, że niektórzy ludzie stają się przestępcami z powodu dostępu do pewnych treści internetowych, a ponadto wyjaśniony by został proces "uaktywniania się" takich ludzi i przedstawione by zostało jakiej części społeczeństwa to dotyczy;*

*(2) należy wykonać studium na temat zakłóceń, w sensie procentowych zmian, jakie w biznesie pornografii dziecięcej spowodują działania polegające na blokowaniu witryn. W studium należy uwzględnić w jaki sposób ludzie docierają do tych witryn i co się stanie kiedy dotychczasowe drogi dostępu zostaną zablokowane, a zainteresowani zdecydują się np. na ich obchodzenie;*

*(3) należy wykonać studium dowodzące użyteczności blokowania na zmniejszanie wymiany pornografii dziecięcej, w którym pokazywano by w jakiej proporcji pornografia dziecięca jest dostępna kanałami planowanymi do monitorowania. Należałoby podać w liczbach jak przystawia się dystrybucja prowadzona przez kryminalistów innymi kanałami, i jaki wpływ na dystrybucję materiałów i zachowanie ludzi rozpowszechniających i poszukujących pornografii dziecięcej będzie miało blokowanie niektórych tylko kanałów.*

16. Komisja odpowiedziała wyjątkowo wymijająco. Nie przedstawia dowodów na swoje tezy, twierdzi że być może są one prawdziwe. Jednocześnie KE utrzymuje, że samo sformułowanie hipotez wystarcza dla uzasadnienia blokowania i nie ma potrzeby pogłębionych analiz, wyniki których pozwoliłyby na rzeczywiste ustosunkowanie się do pytań Panoptykonu. Sytuacja gdy stwierdza się, że "w pewnym stopniu i przynajmniej częściowo [osiągane] efekty mogą być skutkiem podjętych działań, m.in. działań polegających na blokowaniu dostępu do stron internetowych w niektórych państwach" podważa wiarygodność zwolenników blokowania. Odpowiedź udzielona przez komisarz Cecilie Malmström w imieniu Komisji (17.11.2010): *(...) jest szereg faktów i tendencji, udokumentowanych przez powszechnie dostępne źródła i badania. Dotyczą one m.in. trwałości komercyjnych stron pornografii dziecięcej, a jednocześnie zmniejszenia liczby domen rozpowszechniających pornografię dziecięcą; z kolei policja w niektórych państwach odnotowuje wzrost cen sprzedaży pornografii dziecięcej, co dowodzi, że produkcja jest bardziej ryzykowna, a rozpowszechnianie trudniejsze. Nie można stwierdzić, że fakty te dowodzą związku między blokowaniem systemów a tymi efektami, ponieważ jednocześnie*

*podejmuje się również inne działania przeciwdziałające temu zjawisku (powiadamianie i usuwanie, podnoszenie świadomości, operacje policyjne, współpraca z sektorem prywatnym); na sytuację wpływają różne czynniki w poszczególnych państwach oraz ewolucja technologiczna. Jednak fakty te wskazują na to, że w pewnym stopniu i przynajmniej częściowo efekty te mogą być skutkiem podjętych działań, m.in. działań polegających na blokowaniu dostępu do stron internetowych w niektórych państwach.*

*Na tej podstawie Komisja uważa, że blokowanie stanowi skuteczny element kompleksowej strategii, która ma ostatecznie ochronić dzieci przed wykorzystaniem seksualnym, a także zlikwidować pornografię dziecięcą u źródła, wprowadzić surowsze kary, zapewnić lepsze dochodzenie i ściganie, ochronę ofiar i dalsze środki prewencyjne.*

*Niemniej jednak Komisja jak najbardziej uznaje, że dostępność i dokładność danych w dziedzinie pornografii dziecięcej w Internecie podlega ograniczeniom. Przyczyn jest wiele: należą do nich w szczególności dynamiczny charakter Internetu oraz fakt, że posiadanie i rozprowadzanie pornografii dziecięcej samo w sobie stanowi przestępstwo w wielu jurysdykcjach, w związku z czym jest bezpośrednio dostępne jedynie dla organów ścigania lub autoryzowanych telefonicznych numerów interwencyjnych, których głównym zadaniem nie jest przedstawianie dowodów empirycznych, lecz zgłaszanie przestępstw i ściganie przestępców. Trudności te są nawet bardziej odczuwalne w przypadku środków mających charakter prewencyjny, takich jak blokowanie dostępu do stron internetowych,*

*Komisja zna raport, o którym wspomniała Szanowna Pani Poseł, lecz nie podziela przedstawionych w nim wniosków.*

*Komisja uważa, że przy sporządzaniu wniosku wzięła pod uwagę dostępne informacje i jest zawsze otwarta na informacje o nowych danych. Komisja nie uważa jednak, aby konieczne było przeprowadzenie nowych, szeroko zakrojonych badań naukowych.*

17. Badania naukowe przed podjęciem poważnych decyzji też przydałyby się, ale wydaje się, że usiłując rozszerzyć zachwalany model brytyjski blokowania pornografii dziecięcej na całą Europę nie przeprowadzono nawet najbardziej elementarnych badań. Jakie są dowody że poprawa sytuacji w W.Brytanii - jeśli ona w ogóle nastąpiła - jest skutkiem blokowania? Czy analizując wieloletnie trendy statystyk odnośnie pedofilii, w tym statystyk o zgłaszanych stronach, z porównywalnego do W.Brytanii kraju w którym nie ma blokowania np. Niemiec czy Francji, dane te wskazują na przewagę modelu brytyjskiego? Czy można przedstawić dane statystyczne wskazujące na przewagę Szwecji, gdzie blokowanie jest stosowane, nad Holandią, gdzie go nie ma? To zwolennicy blokowania powinni przedstawiać dowody, że ich propozycja ma sens. To zwolennicy blokowania powinni dowieść, że łatwe i tanie działania w świecie wirtualnym są w stanie zastąpić trudną policyjną pracę w terenie.

18. Tego co naprawdę potrzeba dla skutecznego usuwania stron to współpracy policyjnej na szczeblu operacyjnym. Od organów władzy politycznej należy wymagać doprowadzenia do sytuacji, że policjanci zarówno w UE jak i innych państwach, które przystąpiłyby do porozumienia mogli traktować informacje otrzymane bezpośrednio od zagranicznych kolegów za sygnał do natychmiastowego działania. Oddolna współpraca operatorów internetu co do zwalczania spamu, malware i innych zagrożeń infrastrukturalnych wskazuje na efektywność tego rodzaju działań. Dlatego i przypadku postawienia na usprawnienie oddolnych mechanizmów usuwania stron można też oczekiwać na aktywną współpracę operatorów.

19. Co jest a czego nie ma w projekcie dyrektywy? Ustalanie prawa europejskiego to długotrwały i w dużym stopniu otwarty proces. Dlatego niezorientowani często traktują publikowanie różnych przejściowych dokumentów jakby były decyzyjnymi. Tak nie jest, upływa zwykle od półtora do dwóch lat zanim ogłoszony przez Komisję Europejską projekt dyrektywy ostatecznie się skryształizuje. W przypadku gdy problematyka jest kontrowersyjna i natrafia na opór Komisja z reguły przedstawia jej skorygowany projekt, co resetuje część procesu przygotowawczego i

znacznie przesuwają termin podjęcia ostatecznych decyzji. Na przykład KE ogłosiła projekt dyrektywy o patentowalności oprogramowania 20 lutego 2002, a Parlament ostatecznie odrzucił ten projekt 6 lipca 2005.

20. Duża część wypowiedzi jakie ostatnio pojawiają się w Polsce na temat blokowania stron – także na spotkaniu u RPO – jest oderwana od tego co faktycznie zawiera projekt dyrektywy. Bo w wyniku zainteresowania opinii publicznej w Państwach Członkowskich, różnych opinii wyrażanych na posiedzeniach organów Rady, a później i w Parlamencie Europejskim, zarówno międzyrządowa jak i parlamentarna wersje podlegały zmianom. Co faktycznie zawiera dyrektywa o zwalczaniu wykorzystywania seksualnego dzieci w odniesieniu do internetu? Pierwotna propozycja KE (25-03-2009) nie wspominała o usuwaniu, a zawierała nałożony na państwa nakaz blokowania stron - wprowadzenie obowiązku blokowania jest właśnie celem dyrektywy. Uzasadniając to podejście stwierdza się, że usuwanie stron jest często niemożliwe lub trwa za długo. W towarzyszącym dokumencie KE stwierdza, że blokowanie stron (także usuwanie) może odbywać się tylko jako środek podlegający procedurze prawnej bądź jest nielegalne, gdyż bez zachowania tej procedury naruszane są prawa podstawowe do sprawiedliwego postępowania prawnego. Po debatach na poziomie ekspertów z państw członkowskich prezydencja (14-10-2009) dochodzi od bardziej wyważonego stanowiska dopuszczając blokowanie samoregulacyjne i partnerstwo prywatno publiczne. W przedstawionej rok po pierwotnej nowej wersji dyrektywy Komisja wprowadza (29-03-2010) zapis, że Państwa Członkowskie niezależnie od blokowania powinny podejmować działania aby usuwać pornografię dziecięcą. Grupa robocza Rady nawet przesuwają (06-09-2010) usuwanie na pierwsze miejsce pozostawiając obowiązek blokowania lub podejmowania środków ekwiwalentnych.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A proposal from the Commission of the 25 March 2009                                                                                                                                                                                                                                             | Dated the 14 October 2009 the Presidency text of the draft Framework Decision following the discussions in the Working Party on Substantive Criminal Law of the Council                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | A proposal from the Commission of the 29 March 2010                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | A suggested rewording proposed by the Working Party on Substantive Criminal Law of the Council dated the 6 September 2010                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Article 18<br>Blocking access to websites containing child pornography                                                                                                                                                                                                                          | Article 18<br>Blocking access to websites containing child pornography                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Article 21<br>Blocking access to websites containing child pornography                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Article 21<br>Blocking access to websites containing child pornography                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Each Member State <i>shall</i> take the necessary measures to enable the competent judicial or police authorities to order or similarly obtain the <b>blocking of access by internet users to internet pages containing or disseminating child pornography, subject to adequate safeguards.</b> | Each Member State shall take the necessary measures to obtain the blocking of access by Internet users to Internet pages containing or disseminating child pornography, inter alia, by facilitating the competent judicial or police authorities to order such blocking or by supporting and stimulating <b>Internet Service Providers on a voluntary basis to block such Internet pages.</b> The blocking shall be subject to adequate safeguards, in particular to ensure that <b>the blocking is limited to what is necessary, that users are informed of the reason for</b> | 1. Member States shall take the necessary measures to obtain the blocking of access by Internet users in their territory to Internet pages containing or disseminating child pornography. The blocking of access shall be subject to adequate safeguards, in particular to ensure that the blocking is limited to what is necessary, that users are informed of the reason for the blocking and that content providers, <b>as far as possible</b> , are informed of the possibility of challenging it. | 1. Member States shall take the necessary measures to (...) ensure <b>the removal of webpages containing or disseminating child pornography</b><br><br>2. Member States shall take the necessary measures to ensure that access to webpages containing or disseminating child pornography can be blocked towards the Internet users in their territory (...). The blocking of access shall be subject to adequate safeguards, in particular to ensure that the blocking, <b>taking into account</b> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                     |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><b>the blocking and that content providers are informed of the possibility of challenging it.</b></p> <p>COM and several MS agree that a flexible provision allowing, as an alternative, for effective blocking on a voluntary basis would meet with the aim of the provision, for example PPPsolutions (Public Private Partnership).</p> | <p>2. Without prejudice to the above, Member States shall take the necessary measures to <b>obtain the removal of internet pages containing or disseminating child pornography.</b></p> | <p><b>technical characteristics</b>, is limited to what is necessary, that users are informed of the reason for the blocking and that content providers, as far as possible, are informed of the possibility of challenging it.</p> |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

21. Wersja dyrektywy przyjęta przez ministrów (03-12-2010), która będzie podstawą negocjacji z Parlamentem nie wiele różni się od wersji od wersji przyjętej przez ekspertów – dodatkowo mowa o blokowaniu i środkach ekwiwalentnych. Natomiast wersja parlamentarna różni się istotnie. W Parlamencie projekt dyrektywy poddany został analizom, między innymi wysłuchaniu publicznemu z udziałem ekspertów i odpowiedzialnych pracowników Komisji. W wyniku tego w propozycji sprawozdawcy (16-12-2010) usuwanie nielegalnych treści traktowane jako priorytet, natomiast możliwość blokowania jest pozostawiona decyzji państwa członkowskiego. Zasady takiego blokowanie muszą spełniać dodatkowe reguły. W wersji zatwierdzonej na posiedzeniu Rady UE nieblokowanie jest traktowane jako wyjątek, obarczony niezbyt jasnymi warunkami. W wersji komisji praw obywatelskich LIBE (14-02-2011) propozycja sprawozdawcy ulega zaostreniu i np. stwierdza się że usuwanie ma być dokonywane środkami legislacyjnymi. Ponadto dopisano wyraźny postulat do realizacji przez instytucje UE aby podjęły działania zacieśniające współpracę wewnątrz Unii i z państwami trzecimi dla skutecznego usuwania zawierających nielegalne treści stron.

|                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Outcome of the 3 December 2010 the Justice and Home Affairs Council aimed at starting the negotiations with the European Parliament in the framework of the ordinary legislative procedure.                                                                 | The 16 December 2010 draft report by the Rapporteur Roberta Angelilli of the Civil Liberties Committee of the Parliament                                                                                                                                                                                                                                                                             | The Civil Liberties Committee of the Parliament the 14 February 2011 in an "orientation vote" adopted a text that will set up the negotiations with the Council.                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Uwagi:<br><br>Różnica Rada v. LIBE                                                                                                                                            |
| Article 21<br>Measures <b>against</b> websites containing or disseminating child pornography                                                                                                                                                                | Article 21<br><b>Removal of and</b> blocking access to websites containing child pornography                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Article 21<br>Measures <b>addressing</b> websites containing or disseminating child pornography <b>or child abuse material</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                               |
| 1. Member States shall take the necessary measures to ensure the removal of webpages containing or disseminating child pornography <i>hosted in their territory and to endeavour to obtain the removal of such pages hosted outside of their territory.</i> | Member States shall take the necessary measures to obtain the removal <b>at source</b> of the web page containing or disseminating child pornography. <i>In addition, in order to protect the best interest of the child, Member States may set up procedures to block access by Internet users in their territory to Internet pages containing or disseminating child pornography in accordance</i> | 1. Member States shall take the necessary <b>legislative</b> measures to obtain the removal at source of Internet pages containing or disseminating child pornography <b>or child abuse material. Internet pages containing such material shall be removed, especially when originating from an EU Member State. In addition, the EU shall cooperate with third countries in securing the prompt removal of such content from servers in their territory.</b> | Podejmowane środki by osiągnąć usuwanie stron muszą być legislacyjnymi. Podkreślenie roli współpracy wewnątrz UE i krajami trzecimi dla osiągnięcia szybkiego usuwania stron. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>2. Where the removal of webpages containing or disseminating child pornography is not possible, Member States shall take the necessary measures, whether legislative or nonlegislative, to ensure that the blocking of access to webpages containing or disseminating child pornography is possible towards the Internet users in their territory. The blocking of access shall be subject to adequate safeguards, in particular to ensure that the blocking, taking into account technical characteristics, is limited to what is necessary, that users are informed of the reason for the blocking and that content providers, as far as possible, are informed of the possibility of challenging it.</p> | <p><b>with national law.</b> The blocking of access shall be subject to adequate safeguards, in particular to ensure that the blocking is limited to what is necessary, that users are informed of the reason for the blocking and that content providers, as far as possible, are informed of the possibility of challenging it.</p> | <p>2. When removal at source of Internet pages containing or disseminating child pornography or child abuse material is impossible to achieve, Member States <b>may</b> take the necessary measures <b>in accordance with national legislation to prevent access to such content</b> in their territory. <b>These measures must be set by transparent procedures and provide adequate safeguards, in particular to ensure that the restriction is limited to what is necessary and proportionate,</b> and that users are informed of the reason for <b>the restriction. Content providers and users shall be informed of the possibility to whom to appeal under a judicial redress procedure.</b></p> <p><b>2a. Any measure under paragraphs 1 and 2 shall respect fundamental rights and freedoms of natural persons, as guaranteed by the European Convention of the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the EU Charter of Fundamental Rights and general principles of Union law. Those measures shall provide for prior authorisation in accordance with national law, and the right to an effective and timely judicial redress.</b></p> <p><b>2b. The European Commission shall submit to the European Parliament an annual report on the activities undertaken by Member States to remove child sexual abuse material from Internet pages.</b></p> | <p>Zastąpienie obowiązku blokowania możliwością wprowadzenia środków uniemożliwiania dostępu w ramach legislacji narodowej. Środki te muszą być transparentne i proporcjonalne, a w przypadku ich użycia musi istnieć sądowa procedura odwoławcza</p> <p>Zarówno stosowane środki usuwania jak i uniemożliwiania dostępu muszą respektować prawa podstawowe i wolności.</p> <p>Komisja będzie corocznie przedstawiać Parlamentowi sprawozdanie z działań podejmowanych przez państwa członkowskie.</p> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|